

FILOLOGIENS JANUSHOVED

Den klassiske filologi, sådan som den har fået form på Aarhus Universitet, kan på mange måder sammenlignes med et Janushoved. Den har Janus' anatomi, for så vidt som dobbelthed er dens gennemgående træk. Nemmest at få øje på er vel den dobbelte enhed af græsk og latin. Klassisk filologi er ideelt set studiet af begge de klassiske sprog, *utraque lingua*, og af den græsk-romerske enhedskultur. Klassisk filologi er et studium, der lægger lige vægt på det græske og det latinsk-romerske. Da Franz Blatt blev ansat i Århus 1930,¹ var det karakteristisk for den danske klassiske filologi, at man stadig søgte at realisere det hæderkronede ideal om *utraque lingua*. Den tradition, som Blatt var blevet oplært i ved Københavns Universitet, videreførte han ved den nystartede universitetsundervisning i Århus, hvor den stadig lever.

Lige så iøjnefaldende er dobbeltheden i navnet på det institut, *Institut for Oldtids- og Middelalderforskning*, der fra 1946 indtil de store institutsammenlægninger i 2002 husede den klassiske filologi. Allerede fra fagets grundlæggelse har man beskæftiget sig med både oldtiden og middelalderen, om end den indbyrdes vægtning af de to epoker mere end én gang har været genstand for diskussion.

Man har på én gang dyrket synkron og diakron videnskab. Synkront har man beskæftiget sig med oldtiden i alle dens facetter, sprog, litteratur, kultur, historie, filosofi, naturvidenskab etc. Diakront har man beskæftiget sig med sprogene og kulturerne og ikke mindst med antikreception, altså senere perioders brug af antikken og syn på den klassiske kultur gennem tiderne.

I den klassisk-filologiske videnskab smelter to tilgange sammen, en mere formal, sprogligt orienteret, og en mere indholdsorienteret,

litterær og kulturhistorisk tilgang. Den første form for filologi har man undertiden kaldt ordfilologi (*Wortphilologie*), og den anden form har man kaldt sagfilologi (*Sachphilologie*). Den klassiske filologi er ikke *kun* sprogvidenskab og heller ikke *kun* kulturvidenskab; den trives i vekselvirkningen mellem *Wortphilologie* og *Sachphilologie*.

Endelig genfinder man dualiteten i den fine balance mellem på den ene side den lærde fordybelse og på den anden den bredfavnende undervisning og formidling af oldtidskulturerne, som siden grundlæggelsen har præget faget ved Aarhus Universitet.

Sammenfattende er de klassiske filologiske studier ved Aarhus Universitet karakteriseret ved en dobbelthed af græsk og romersk, af oldtid og middelalder, af synkront og diakront, af form og indhold, af fordybelse og formidling.

Når Rom lå i krig med en fjende af romerfolket, stod Janustemplets porte på vid gab. Også i de gule bygninger, hvor den klassiske filologi har til huse, har dørene mange gange stået vidt åbne. Historien om den klassiske filologi i Århus er nemlig også historien om kampen for de klassiske studiers eksistens i det danske uddannelsessystem, en eksistens, som der mange gange i løbet af årene er blevet stillet spørgsmålstejn ved.

Jubilæumshistorien som genre frembyder en række problemer. Det første problem er vel den periodisering, der er forbundet med at fejre et jubilæum. Læseren vil da også snart opdage, at selv om denne historie er skrevet i 75-året for fagets oprettelse, så dækker den snarere 77 år.

Det mest påtrængende problem er imidlertid, at jubilæumshistorien per definition skrives til en lejlighed, som gerne skal være festlig og fornøjelig. Dermed risikerer jubilæumshistorien at forfalde til panegyrik, til skønmaleri og tom lovprisning. Disse problemer blev fremhævet allerede af Lukian fra Samosata, den græske forfatter og revser. Han skrev i tiden efter 166 e.v.t. et fint lille skrift, som set fra et historieteoretisk synspunkt er ganske moderne. Lukians afhandling bærer titlen *Hvorledes man bør skrive historie* (Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν), og anledningen til den var alle de mange "lejlighedshistorier", der blev produceret ved afslutningen af kejserne Marcus Aurelius og Lucius Verus' Partherkrig i 166 e.v.t.

Her skriver Lukian om sine samtidige historieskrivere og deres historieskrivning:

De fatter ikke, at det ikke er en smal, flad landstrimmel, om jeg så må sige, der afgrænser og afsondrer historien fra lovtalen, men at der er en stor skillemur imellem dem, og at de, for at bruge musikernes udtryksmåde, er skilte fra hinanden ved et interval af hele to oktaver. Den, der holder lovtale, bryder sig nemlig udelukkende om én ting: at lovprise den, han roser, og derved glæde ham, ligegyldigt på hvilken måde; og selv om han skulde kunne nå sit mål ved at lyve, bekymrer han sig kun lidet derom. Historien derimod kan ikke tilstede, at nogen som helst løgn får indpas, ikke engang den allermindste, lige så lidt som luftrøret, efter hvad lægerne siger, ville kunne tage imod noget som helst, der ved synkning kom ned i det.²

Forhåbentlig vil nærværende værk hverken klinge falsk eller få læseren til at kløjs. Jeg mener, at der er noget at fejre i 75-året for den klassiske filologi ved Aarhus Universitet. Fagets historiske udvikling er spændende nok til i sig selv at bære en fremstilling.

I redegørelsen for den klassiske filologis historie ved Aarhus Universitet har jeg ønsket dels at beskrive de institutionelle udviklinger, der har udgjort rammen om de faglige aktiviteter, dels at beskrive det liv, som har udfoldet sig inden for disse rammer. Den meget omfattende forsknings- og formidlingsindsats, som er blevet leveret ved klassisk filologi gennem årene, kan der ikke fyldestgørende redegøres for i et værk af denne størrelse. Dog har jeg søgt at medtage de værker, som kan siges at være repræsentative for den virksomhed, der har udfoldet sig ved faget, såvel lærde afhandlinger som populærvidenskabelige fremstillinger og oversættelser af forskellig art.